

tat » Nulli opinioni atque adulationi auscultare in maculam æquitatis divinæ; cum potius æquitatem divinam negare cogatur, quisquis deceptus fuerit a vobis? Quoniam tot vitia vel corporum, vel ingeniorum, cum quibus nascuntur homines, si nullius peccati dicuntur trahere meritum, procul dubio Dei negatur justum esse iudicium. Itaque cum voluntati peccata sic imputatis, ut voluntati primi hominis originale peccatum imputare nolitis, omnia mala quæ trahunt vel patiuntur infantes, iniquo Dei iudicio, eos qui vobis credunt, imputare compellitis.

LIBER V.

Confirmat Augustinus, et a Juliani calumniis vindicat ea quæ in libro secundo de Nuptiis et Concupiscentia, capite 12, et quibusdam sequentibus scripsit, imprimis videlicet quod eam commixtionem sive commotionem pudendam membrorum non haberet natura sana, quam habet natura vitiata: ac per hoc quod is qui inde nascitur, indigeat renasci. Deinde quod ibi cap. 14, 20 et 26 contendit, Julianum Apostolicis duobus testimoniis, 1 Cor. 15, 36, 38, et Rom. 1, 27, sententiaque Evangelica Matth. 7, 17 seu 12, 33 perperam abusum esse. Quod cap. 28 asseruit, malum seu voluntatem malam ideo ex opere Dei bono oriri potuisse, quia ipsum quanquam bonum, de nihilo factum est, non de Deo. Ac postremo quod cap. 17 docuit, sic Deum creare malos, quomodo pascit et nutrit malos.

I. JULIANUS. « Compertum est omni ævi periculis, apud paucos incorrupti reverentiam vigere iudicii, qui et scientiæ studiis dediti, et virtutum appetentes, vel possunt indagare verum, vel repertum audent tueri; aut sicut ait Apostolus, exercitatos habent sensus, ad discretionem boni malique¹; nec ullis adversorum franguntur procellis, qui de eodem audiunt præceptore, usque ad sanguinem resistendum esse peccatis². Hi ergo prudentes, quos stolidorum populi faciunt paucos videri, scientiæ et fortitudini juxta prorsus student. Neutra enim absque altera aut fructum assequitur, aut honorem: quoniam et fortitudo nisi optimis per scientiam admota rebus est, in

¹ Hebr. v, 14. — ² Id. xii, 4.

despicabilem erumpit insaniam; et e regione examinatae justitiae leges, nisi magnanimitatis murus incluserit, praedae confestim patebunt, ac servitum criminibus abducentur. Has ergo bigas, sine quibus triumphari de mundi erroribus nequitur, diversis aetatibus rarissimi quique, qui colerent et jugarent atque regerent, extiterunt: quoniam et scientiae studium tam fuga laboris quam saecularium curarum diversitas impedit, et constantiam aeternarum, quae ab improbis excitantur, formido percellit. Quae oppugnationum genera vincunt quidem fideles animi et sapientes: verum tam rari sunt, ut inter insanorum populos, quia non furiant, insanire videantur.»

AUGUSTINUS. Nonne te admonet raritas ista hominum, quam tu ipse commemoras, in quibus et scientia et fortitudo est, quid de humano genere sentire debeas, et de universa ista massa rationabilium mortaliumque animantium? Cur enim non genus mortalium ad studium scientiae roborque fortitudinis, naturali appetitu, vel universum, vel certe ex maxima parte consurgit, ut rarissimos quosque potius miremur, ab eo quod appetit naturae institutio deviare atque desciscere? Cur in profunda imperitiae ac mollitudinem ignaviae, quasi per proclivia, nescio quo velut onere urgente delabatur? Fugam laboris certe dicis esse causam, qua fit ut nesciant homines quae scire debuerunt: sed vellem diceres, quid causae sit, ut homini tam bene naturaliter instituto utilia naturae atque salubria sit laboriosissimum discere, atque ita laborem fugiens, in tenebris ignorantiae familiarius libentiusque requiescat? Nempe tanta raritas ingeniosorum et studiosorum, per quae duo ad humanarum divinarumque rerum scientiam pervenitur, et tanta multitudo tardorum et desidiosorum, satis indicat in quam partem suo tanquam

pondere feratur ipsa natura, quam negatis esse vitiatam.

Neque secundum christianam cogitatis fidem, qualis sit factus Adam, qui universis generibus animarum vivarum nomina imposuit¹: quod excellentissimae fuisse indicium sapientiae, in saecularibus etiam litteris legimus. Nam ipse Pythagoras, a quo Philosophiae nomen exortum est, dixisse fertur, illum fuisse omnium sapientissimum, qui vocabula primus indidit rebus. Verum etsi nihil tale de Adam didicissemus, nostrum erat utique vera ratione conjicere, qualis in illo homine natura sit condita, in quo vitium omnino nullum fuit. Quis autem usque adeo sit tardus ingenio, ut ad naturam neget obtusa vel acuta ingenia pertinere, aut existimet non esse animi vitia vel memoriae vel intelligentiae tarditatem? Et quis dubitet Christianus, eos qui in hoc saeculo erroribus aeternisque plenissimo, ingeniosissimi apparent, quorum tamen corruptibilia corpora aggravant animas, si illius ingenio comparentur, distare longe amplius quam celeritate a volucris testudines distant? Ingeniis ergo tam excellentibus paradisi felicitas impleretur, si nemo peccasset: tales quippe Deus de parentibus fuerat creaturus, qualem illum sine parentibus creaverat, utique ad imaginem suam. Nondum enim homo vanitati similis factus erat, ut dies ejus sicut umbra in hoc saeculo aeternoso praeterirent². Quod si ita esset, numquid ista tua querela ullum haberet locum? Numquid assecutio scientiae laboriosa esset, ut fuga laboris imperiti esse homines mallent? Numquid ipsa fortitudine, quam verum dicis vix in paucissimis inveniri, opus haberemus, ubi nulla esset aeternitas quam deberemus pro veritate fortiter sustinere? Cum ergo ista in contrarium versa sint omnia, ad hoc naturam nostram negas esse vitiatam, ut, te adjuvante,

¹ Gen. II, 19. — ² Psal. CXLIII, 4.

Manichæus commixtam nobis introducat alienam; ac sic dum oppugnator ejus protilis imperitus, sis auxiliator ignarus.

II. JUL. « Ostendit hoc etiam liber ille, qui Sapientia dicitur, cum verba exprimens impiorum, qui post umbram præsentium relecta beatorum merita contuentur: Vitam, inquit, illorum æstimabamus insaniam, et quomodo reputati sunt inter filios Dei¹? Inde est ergo, quod fidelium perseverantia temporum iniquitatibus contumax, et eligens affligi cum populo Dei magis², quam temporalis peccati habere jucunditatem, ab his qui dicunt: « Manducemus et bibamus, cras enim moriemur³, » nomine pertinaciæ et contentionis arguitur; nihilque magis putatur cautis convenire consiliis, quam degeneris animi famulatum emere, vel infidam momentorum quietem. De hac quippe potissimum ignavorum pectorum vilitate factum est, ut per Ecclesiarum naufragia spurcum Manichæorum dogma velificet. Quia si in his qui sacerdotii munere fungebantur, libera stetisset et virilis auctoritas; Traducianorum commenta ut invicta ratio proruit, ita publica contrivisset assensio. Verum cum nihil ab hominibus præsentium amantibus, religione vilius æstimatur, itum est in criminationes Dei; ut nobis necessitas immineret, tam longis disputationibus Deum nostrum, qui est Deus verus, fidelem in verbis suis⁴, justum in judiciis, sanctum in operibus approbare. »

AUG. Si fidelis est Deus in verbis suis, cur ei contradicitis dicenti: « Reddam peccata patrum in filios⁵, » et hoc verum non esse contenditis? si justus est in judiciis, cur hoc ipsum quod peccata patrum redduntur in filios, justum esse non vultis, et quod filii Adam a die exitus de

¹ Sap. v. 4. — ² Hebr. xi, 25. — ³ I Cor. xv, 3. — ⁴ Psal. cxliv, 13-17. — ⁵ Deut. v, 9.

ventre matris eorum gravi jugo premuntur, dicere sine ullius originalis peccati merito fieri, non timetis? Si sanctus est in operibus, cur in munditiam nascentium, quæ hominem Dei dicere compulit, non esse mundum a sorde peccati¹, nec infantem cujus est diei unius vita super terram, ab ejus sancto opificio quo naturam format, quamvis originis contagione pollutam, discernere recusatis; atque ita vitia et ingeniorum et corporum tam multa, et aliquando tam magna, sancto ejus opificio cuncta tribuitis? Quæ nolentes tribuere venientibus de natura peccato depravata originalibus meritis; profecto aditum amplissimum ad alienam mali naturam introducendam Manichæis execrabilibus aperitis; quorum dogma nefarium quasi accusatis horrentes, cum adjuvetis errantes.

III. JUL. « His ita negotiis librorum meorum operam destinatum, mali naturalis assertor oppugnat: quibus sane viribus, et quam consequenti responsione, satis superque præcedentium voluminum disputatione perdocui. Quorum lectione non dubito prudenti cuique constare, (quem rarum esse hac præfatione testatus sum,) nihil studere aliud veritatis inimicum, quam ut simpliciorum ludificentur aures, et evasisse, si utcumque se respondisse videatur. »

AUG. Raros esse prudentes, præfatione testaris: et quæ causa sit raritatis hujus, vel cur nec ipsi qui rara ingeniorum capacitate ad prudentiam pervenerunt, sine labore magno potuerunt consequi utilem scientiam, nec discis, nec discis; qui fateri non vis humanam per primi hominis prævaricationem depravatam esse naturam. Et tamen ad tuorum librorum lectionem, nonnisi eosdem prudentes mittis, quos testaris esse rarissimos: de quorum ingenio tam bene sentis, ut apud eos unum librum

¹ Job. xiv, 4, juxta lxx.

meum tuis octo refutare coneris, multiplicans eis laborem filiorum Adam; quo labore discant, etiamsi nemo peccasset, in ipso paradiso se fuisse laboraturos, ut litteratorum libros, et prius ipsas litteras discerent. Hæc est enim vestra præclara scientia, nulli hominum comprehensibilis, nisi prudentibus raris, nec ipsis nisi laborantibus miseris.

IV. JUL. « Cum igitur id a nobis abunde constet effectum: tamen quia operi nostro nascitur longitudo, sapiens lector intelligat, nobis quidem optabilem fuisse brevitatem, sed exegisse causæ necessitatem, ut error sæculi favore diffusior, latiore veritatis acie vinceretur. Haud igitur de nihilo est, quod sermo noster extenditur. Adjutu enim Christi præsumo confore, ut nulla pars impietatis, contra quam nobis certamen est, aut negligenter quæsita, aut minus inventa, aut attrita mediocriter censeatur. Nec illud ergo desperare vel possumus, vel debemus, quoniam processu temporum tempestas excitata considat, et auctoritate sapientum vulgus ignavum quod nunc perstrepat corrigatur: sed voti quam sententiæ minor causa est; quemvis enim status rerum exitum sortiatur, constabit nobis ratio et benignitatis et fidei. Neque enim pendemus ad prosperitatis popularis eventum. Scitum est siquidem illud trium in Babylone puerorum, qui cum a rege superbissimo ad adorandam statuam cogentur, fidelissime restiterunt, neque anhela sunt fornace conterriti, quæ accensa erat in religiosorum voratum; responderuntque ut et fidei et constantiæ congruebat: « Potens » est, inquit, Deus, o Rex, liberare nos de fornace » hac¹; » sed etiamsi non liberet, scito quoniam deos tuos non colimus, nec statuam quam erexisti adoramus. Quam sanctum votum iudicio miscuerunt, nec tamen consilii

¹ Dan. iii.

gravitatem desiderio levarunt! Fortitudinem fidei nec desperatione præcipitant, nec cupiditate suspendunt: miscent quidem vota; cæterum ordinem non relinquunt; consolantur tolerantiam, sed justis mitiora submitunt: Certum est, inquit, quoniam nos possit liberare Deus noster; sed utrum velit, est incertum: et ideo sub ambiguo rerum eventu stat piorum certa sententia, idola respuendi, supplicia perferendi. Viderit quid boni nostra liberatio etiam cæteris conferat, nobis interim veram felicitatem fides, inquit, invicta custodiat; non habet ergo mollioribus gratificandi nimiam necessitatem, cujus gloriæ negotiantur adversa. De hac et nos disciplina, quam reliquerunt illustres magistri, intelligimus tenendam in prosperis votorum mediocritatem, in dogmatibus vero fidei consiliorum perennitatem: optamusque persecutionum tumore compresso, etiam populis subvenire: at si id non accadat, stat quidquid acerbum est in contumeliis et periculis perpeti, quam non aversari illuviem sordesque Manichæas. »

AUG. Quantum Manichæos adjuvetis, cum grave jugum super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum non tribuitis justo iudicio Dei¹, propter originale peccatum, ac sic locum facitis alienæ naturæ mali, quam tradit insanus error illorum, et sæpe admonuimus, et ubi opportunum visum fuerit, non cessabimus admonere. Nunc quoniam vos ita fortes esse jactatis, ut tamen pro multis etiam vestra, quamvis « Mediocria vota, » commendes, quibus, ut dicis, « Optatis persecutionum tumore compresso populis subvenire: » quæro abs te, utrum id a Domino optetis. Quod si non facitis, non sunt ista vota christiana: si autem facitis, quomodo speratis, exauditis votis vestris, hoc Dominum largitu-

¹ Eccli. xl, i.

rum? Nempe ut corda hominum quæ adversa sunt vobis, in vestrum favorem et amorem convertat. Si hoc creditis, profecistis; vos ipsos convertere, vos ipsos in melius mutare jam cœpit. Cogitate, quæso, istud, atque retinete, tandemque fatemini operari omnipotentem Deum in cordibus hominum voluntates, aversosque convertere: ita ejus misericordiam gratiamque sapietis: et ubi hoc non agit, judicia occulta, sed justa. Sic vota nostra potius fortassis exaudiet, ut vos ad fidem catholicam, sicut Turbantium paulo ante vestrum, nunc vero ecce jam nostrum, simili sua operatione atque miseratione convertat.

V. JUL. « Sed jam aggrediamur ad causam. Claruit tam priore quam præsentem opere, concupiscentiam naturalem, sine qua sexuum non potest esse commixtio, a Deo, qui est et hominum et pecudum conditor, institutam. Quod tantum valet, confessione quoque adversarii mei, ut sine ejus vituperatione, id est, carnalis concupiscentiæ, et sine infamatione commixtionis, asseri penitus non possit naturale peccatum. »

AUG. Concupiscentiam sive naturalem, sive carnalem tibi placeat appellare, eam nos concupiscentiam vituperamus, qua caro concupiscit adversus spiritum, et trahit ad illicita, nisi et spiritus adversus eam fortius concupiscat. Hanc dissensionem in paradiso dicimus non fuisse, quando qui ibi erant, nudi erant, et non confundebantur. Hanc post peccatum esse cœpisse, ipsa res clamat; quandoquidem post peccatum pudenda texerunt, quæ prius pudenda non fuerant. Neque ut nuda prius essent, impudentia, sed innocentia faciebat: quia et impudentia vitium est; illi autem quando eos nudos esse non pudebat, utique vitium non habebant. Hoc ergo malum, quo caro concupiscit adversus spiritum, hæreticus Julianus

dicit esse bonum: hoc malum ex aliena mali natura nobis esse commixtum dicit alius hæreticus Manichæus: hoc malum per prævaricationem primi hominis in nostram dicens vertisse naturam, catholicus ambos vincit Ambrosius.

VI. JUL. « Quod quoniam a nobis ea facultate, quam veritas suppeditavit, ostensum est, prudens lector super hoc ulterius dubitare non debet; ubicumque hoc in Traduciani scriptis occurrerit, (sine quo tamen hiare non potest,) nihil moveat audientes, sed in verecundiam protestetur auctoris: nos autem id deinceps, si res compulerit, necessaria brevitate tangemus. Arguit ergo quod dixi: Ista corporum commixtio, cum calore¹, cum voluptate, cum semine a Deo facta, et pro suo modo laudabilis approbatur. Sed præterit illud quod subdidi: De re autem, quæ instituta naturaliter, fit aliquando etiam amplum munus piorum, diabolus sibi nec tua fronte audet aliquid vindicare. »

AUG. Ille hoc prætermisit, qui eam cui respondebam, chartulam misit; fortasse intelligens quod tu non intelligis, qui tam incaute locutus es, ut diceres, « De re instituta naturaliter, quæ fit aliquando etiam amplum munus piorum, non audere diabolum aliquid sibi vindicare: » cum videamus quod ipsos homines diabolus sibi vindicet, qui utique naturaliter instituti sunt. An forte homines non sunt, qui eruuntur de potestate tenebrarum, quarum tenet diabolus principatum? Aut vero ita decipis, ut affirmes eos sibi diabolum non vindicare, quos possidet, et suæ potestati subditos tenet? Sed ut taceam de his, quos potestis dicere, per suam malam voluntatem a diabolo possideri: quid dicturus es de illo, de quo pater ipsius, Domino interrogante, respondit,

¹ Lib. 1. de Nuptiis et Conc. c. 12.

quod ex infantia sua ab immundo spiritu vexaretur¹? Nonne membra ejus et sensus, quæ omnia Deo auctore naturaliter instituta sunt, et impiorum communia piorumque sunt munera, diabolus sibi ut affligeret vindicabat? Quod licet facere non posset, nisi a creatore hominis Deo bono et justo acciperet potestatem; facit tamen, et tua verba vanissima esse ostendit, qui dicis, « De re naturaliter instituta, quæ fit aliquando amplum etiam munus piorum, nihil sibi audere diabolus vindicare. » Debuiisti enim dicere, eorum bonorum quæ naturaliter instituta sunt, non diabolus sibi nihil vindicare, sed ipsum nihil creare. Hæc ille forsitan vidit, qui de tuis libris quæ amico suo mitteret, nonnulla decerpserat; atque ut hæc tua verba prætermitteret, tibi pepercit. Ego vero gratulor, quia me admones, quid debeam contra errorem tuum dicere. Parvulorum ergo, quos vexandos diabolus vindicat sibi, merita inquire, quæ cum propria non inveneris, originalia confitere. Si enim etiam ista negare perstiteris, Dei profecto iudicium, qui hæc imaginem suam a diabolo immeritam sinit perpeti, accusare convinceris.

VII. JUL. « Istis ergo prætermittis, accusat cur non dixerim, » cum libidine: « Subditque, ut dogmatis ejus acumen decebat, Munus piorum, propagatio est fecunda filiorum, non commixtio pudenda membrorum², quam non haberet in generandis filiis natura sana, nunc autem habet eadem natura vitiata; ac per hoc, et qui inde nascitur, indiget renasci. « Quam consequenter omnia! Munus dicit piorum, existentiam filiorum: sed hoc constituit sub diabolo, quod Deum dare confirmat, id est, filios. Libidinem autem, quæ est in pudenda commixtione membrorum, diabolicam vocat; quam in pa-

¹ Marc, ix, 21. — ² Lib, 2, de Nupt, et Conc, c. 12.

rentibus esse non abnuit, quos tamen absolvit a culpa. Ex homine hunc natum dicas? Quod agunt, inquit, parentes, diabolicum est, sed rei non sunt; quod nascuntur filii, divinum opus est, sed rei sunt. Et adhuc se non Deo, sed dæmoni æstimat obluctatum? Meritissime patiuntur istum furorem, qui putant esse naturale peccatum. »

AUG. Tu furis potius adversus Deum, quem procul dubio criminari injustum, si filios Adam nulla ex illo, ut asseveras, mala merita trahentes, tamen ex die exitus de ventre matris eorum gravi jugo premit, quod negare non sineris; et obtusos credens mea tuaque verba esse lecturos, quod non dixi, dixisse me dicis. Quando enim ego dicerem, « Quod agunt parentes, diabolicum est; » cum id quod procreandi intentione miscentur casta conjugia, bonum opus esse proclamem? Sed hanc commixtionem non fuisse futuram pudendam, si peccatum hominis quo natura vitiata est, non præcessisset; unde carnis concupiscentia talis effecta est, ut eo malo nemo bene utatur, nisi ejus motibus ad illicita pertrahere molientibus, e contrario concupiscente spiritu reluctetur. Non itaque dicimus, « Quod agunt parentes, diabolicum est: » malo quippe bene uti usque adeo diabolicum non est, ut ipso quoque diabolo bene utatur Deus. Illud autem nos dicere non negamus, « Quod nascuntur filii, Dei opus est; sed rei sunt; » non Dei opere, quo creantur, ut nascantur; sed peccati origine, qua obligantur, si non renascantur.

VIII. JUL. « Quod autem non fuerit aliter commiscendus Adam mulieri suæ, quam eo genere quod inolevit, et forma membrorum, et Dei benedictio haud aliter in pecora quam in homines prolata, et ipsa historia testatur, quæ ut ostendit formatam naturam corporum,

ita non asserit immutatam. Contra quod universitatis testimonium nihil invenitur in lege Dei; nisi in Manichæi libris, qui hanc concupiscentiam a principe tenebrarum commentatur infusam. »

AUG. Non forma membrorum, quia peccato primi hominis mutata non est, concupiscentiam carnis asserit talem fuisse ante peccatum, qualis apparuit, quando pudenda teverunt, et unde tu non erubescis, erubuerunt; ostendentes etiam manente forma in se aliquid esse mutatum. Quamvis et ipsa membra, quando deformia et monstruosa nascuntur, pudor vos fateri cogit, quod nullo modo, si nemo peccasset, in paradiso talia nascerentur. Benedictionem vero Dei, qua dictum est, « Crescite, et » multiplicamini¹, » quid mirum, si etiam peccato natura vitata non perdidit? Non enim erat consequens, ut quia immortalitatem felicitatemque perdiderat, perderet etiam fecunditatem, quæ irrationabilibus quoque animalibus est tributa; in quibus caro, et si concupiscit, adversus spiritum non concupiscit: quod tuæ susceptæ miserimum bellum aut turpissimum regnum introducere conaris in illius beatissimæ pacis et libertatis locum; quandoquidem in paradiso, etiamsi nemo peccasset, tale futurum fuisse contendis humanum genus, ut contra libidinem pugnaremus, aut libidini serviremus, si pugnare nollemus.

IX. JUL. « Nos vero renasci omnes baptismate debere, et opere nostro et sermone testamur: sed non ut hujus impertitione beneficii, de jure videantur diaboli plagiati; verum ut qui sunt opera Dei, fiant pignora Dei; et qui nascuntur viliter, non tamen noxie, renascantur pretiose, non tamen calumniose; quique prodeunt ex institutis Dei, provehantur mysteriis Dei; et qui asserunt

¹ Gen. 1, 21.

opera naturæ, dona gratiæ consequantur; ac Dominus suus qui eos fecit condendo bonos, faciat innovando adoptandoque meliores. Ergo jure dicitur, confitearis necesse est, naturale quod Manichæus finxerat, sed tu nomine commutato originale vocas, interiisse peccatum. Nec hoc ea catholica fides credit antiquitus, quæ non dubitat et parvulos a Deo fieri, et malum ab eo nihil fieri: ac per hoc opera Dei ante liberæ voluntatis usum, naturæ præjudicio nec rea, nec sub diaboli jure constituit.

AUG. Originale peccatum propterea significatius quam naturale dicimus, ut non divini operis, sed humanæ originis intelligatur; maxime propter illud significandum, quod per unum hominem intravit in mundum; quod non interit disputatione Pelagiana, sed regeneratione Christiana. Quare ante vos dicatis renasci omnes parvulos debere baptismate, satis novimus; inde quippe estis hæretici: hac peste novitia contra antiquitatem catholice Ecclesiæ disputatis, dicentes non erui parvulos de potestate tenebrarum gratia Redemptoris: cum Catholica in eis exsufflet et exorcizet, utique potestatem diaboli, neque enim imaginem Dei. Quid est ergo quod dicis: « Ut qui nascuntur viliter, non tamen noxie, renascantur pretiose, non tamen calumniose; » nec ipsum eorum pretium, quo fit ut pretiose renascantur attendis? Quid est enim, nisi sanguis Agni immaculati? qui cur sit effusus, clamat ipse Agnus. An non ipse ait: « Hic est sanguis meus, qui pro multis effundetur in remissionem » peccatorum¹? » Tu vero magnus mirabiliarius et dicis illum sanguinem etiam pro parvulis fundi, et negas eis per illum peccata ulla dimitti; dicis lavandos, et negas abluendos; dicis innovandos, et negas a vetustate mun-

¹ Matth. xxvi, 28.